

Сікора Ігор Іванович
Віннічук Ольга Василівна

Виборчі принципи в контексті цифровізації демократичних процедур: політологічний аналіз

УДК 324+316.654:004.738.5(100)
DOI <https://doi.org/10.24195/2414-9616.2025-5.31>

Стаття поширюється на умовах ліцензії
CC BY 4.0

Сікора Ігор Іванович
аспірант кафедри політології
та філософії
Кам'янець-Подільського національного
університету імені Івана Огієнка
вул. Огієнка, 61,
Кам'янець-Подільський,
Хмельницька область, Україна
ORCID: 0009-0006-0295-5275

Віннічук Ольга Василівна
кандидат політичних наук, доцент,
завідувач кафедри політології
та філософії
Кам'янець-Подільського національного
університету імені Івана Огієнка
вул. Огієнка, 61,
Кам'янець-Подільський,
Хмельницька область, Україна
ORCID: 0000-0002-8758-5798

Актуальність дослідження зумовлена глобальним трендом цифровізації суспільно-політичних процесів, що докорінно змінює традиційні електоральні процедури. Впровадження технологій електронного голосування та інших цифрових інструментів ставить під сумнів усталені механізми забезпечення фундаментальних принципів виборчого права, що створює як нові можливості для демократизації, так і значні ризики для легітимності виборів. Це вимагає глибокого політологічного аналізу трансформації принципів загальності, рівності, прямого волевиявлення, таємності та вільності голосування в умовах нової технологічної реальності.

Метою статті є здійснення комплексного політологічного аналізу впливу цифровізації на реалізацію та зміст класичних принципів виборчого права.

Для досягнення мети були використані такі методи: системний підхід для аналізу виборчого процесу як цілісної системи, що трансформується; порівняльний аналіз для зіставлення традиційних та електронних моделей голосування; контент-аналіз міжнародних стандартів та звітів моніторингових місій (ОБСЄ/БДІПЛ, Центр Картера); інституційний метод для дослідження змін у правових нормах, що регулюють вибори.

Результати. Дослідження показало, що цифровізація неоднозначно впливає на виборчі принципи. З одного боку, вона сприяє реалізації принципу загальності, залучаючи громадян з обмеженими можливостями та тих, хто перебуває за кордоном. З іншого – створює ризик «цифрового розриву», що порушує принцип рівності. Принцип прямого волевиявлення зазнає викликів через можливе втручання третіх сторін у процес онлайн-голосування. Найбільших загроз зазнає принцип таємності, оскільки забезпечення анонімності та захисту даних у цифровому середовищі є складним технічним завданням. Водночас принцип вільного волевиявлення стикається з новими формами тиску та маніпуляцій через кібератаки та дезінформаційні кампанії. Зроблено висновок, що успішна інтеграція цифрових технологій вимагає розробки нових правових та технічних стандартів, здатних адаптувати класичні виборчі принципи до сучасних умов.

Ключові слова: виборчі принципи, цифровізація виборів, електронне голосування, кібербезпека виборів, міжнародні виборчі стандарти, виборче право.

Вступ. Цифрова трансформація електоральних процесів стала глобальним трендом, що змінює природу демократичної участі громадян. Якщо на початку XXI століття електронне голосування розглядалося як технічна інновація для підвищення ефективності виборів, то сьогодні воно перетворилося на системний виклик для класичних принципів виборчого права. Пандемія COVID-19 прискорила цифровізацію державних послуг, включаючи виборчі процедури, та актуалізувала питання щодо сумісності технологічних рішень з демократичними процедурами.

Проблема полягає у наявності структурної суперечності між технологічними можливостями цифрових виборчих систем та політико-правовими вимогами демократичної легітимності. З одного боку, цифровізація обіцяє підвищення доступності, швидкості підрахунку та зниження адміністративних витрат. З іншого – породжує нові форми виключення (digital divide), загрози кібербезпеці та проблеми довіри до «чорної скриньки» алгоритмів.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Міжнародна доктрина кодифікувала «стандарти добрих виборчих практик», системно їх уточнюють керівні принципи та звіти ОБСЄ/БДІПЛ; Рада Європи останніми роками розвиває підходи до

впливу цифрових технологій та ШІ на вибори. Політологічні дослідження (від Р. Дала, Л. Норріс, А. Лейпхарта до сучасних досліджень цифрового розриву, мікротаргетингу, бот-мереж і deepfakes) показали, що технології трансформують умови свободи волевиявлення і фактичної рівності участі. Інформатики та криптографи розробили парадигму E2E-verifiability і звернули увагу на парадокс верифікованості без створення умов для підкупу/примусу.

Окремі аспекти досліджуваної теми на достатньому рівні проаналізовані згаданими вище вченими. Проте, сутність принципів виборів суттєво змінюється в умовах застосування електронних технологій в контексті цифровізації суспільства. Це ставить під загрозу демократичні процедури.

Мета дослідження полягає у здійсненні комплексного політологічного аналізу трансформації класичних принципів виборчого права (загальності, рівності, прямого виборчого права, таємності, свободи волевиявлення) під впливом цифровізації виборчих процедур та визначити виклики для демократичної легітимності в цифрову епоху.

Методи дослідження становлять комплекс загальнонаукових та спеціальних методів, що дозволило забезпечити комплексність

та об'єктивність аналізу. Системний підхід був застосований для розгляду виборчих процедур як цілісної системи, елементи якої (принципи, технології, правові норми) зазнають взаємного впливу в процесі цифровізації. Завдяки порівняльному аналізу було здійснено зіставлення переваг та недоліків традиційних (паперових) та інноваційних (електронних) форм голосування. Інституційний метод дозволив проаналізувати нормативно-правову базу, що регулює електоральні процеси, зокрема Виборчий кодекс України, рекомендації Ради Європи та ОБСЄ/БДПЛ. Було проведено контент-аналіз ключових міжнародних звітів, присвячених практиці застосування електронного голосування, що дало змогу виявити основні ризики та виклики. Прогностичний метод використовувався для моделювання потенційних наслідків поглиблення цифровізації для демократичних інститутів.

Виклад основного матеріалу. У політологічному дискурсі поняття “принцип” розглядається як фундаментальна категорія, що означає базові ідеї, норми чи правила, які лежать в основі політичної організації суспільства, функціонування політичних інститутів та процесів.

Г. Алмонд у своїй роботі “Порівняльна політологія” визначає політичні принципи як “структурні елементи політичної культури, що формують нормативні орієнтири для політичної поведінки та інституційного дизайну” [1, с. 45]. За Г. Алмондом, принципи виконують функцію зв'язку між абстрактними політичними теоріями та конкретними практиками управління. Р. Даль у фундаментальній праці “Демократія та її критики” розглядає принципи як “критерії, за якими оцінюється легітимність політичних процедур та інститутів” [2, с. 108].

Е. Гейвуд зазначає, що “політичні принципи – це базові норми й приписи, що визначають межі можливого в політиці та слугують мірилом легітимності дій держави” [3 с. 17].

У сучасній політичній науці існує чимало підходів до визначення поняття “вибори”, які розглядаються одночасно як: механізм легітимації політичної влади [4], форма політичної участі громадян [5], інструмент політичної конкуренції [6, с. 267], соціальний ритуал [7, с. 9] або комунікативний процес [8, с. 129; 9, с. 176; 10, с. 14].

Отже, вибори є регулярним, конкурентним, юридично регламентованим процесом колективного прийняття рішень щодо формування органів публічної влади та здійснюється шляхом прямого, рівного, загального та таємного голосування громадян з метою забезпечення демократичної легітимації влади, політичної репрезентації суспільних інтересів та реалізації принципу народного суверенітету.

У політологічному дискурсі фокус зміщується на виборчі принципи, як на політичні концепти, що транслиують суспільне уявлення про справедливість, рівність та легітимність влади [11, с. 92.], а їх

реалізація повинна виражатися як процес адаптації до соціальних трансформацій та технологічних інновацій, а не як статичне дотримання правових норм [12, с. 147].

Кодекс Доброї Практики у виборчих питаннях містить найважливіші принципи демократичних виборів, такі як загальність, рівність, пряме виборче право, таємність голосування, свобода волевиявлення, а також забезпечення стабільності виборчого законодавства [13].

Вважаємо за необхідне охарактеризувати кожен з принципів виборів з метою аналізу особливостей його трансформації під час впровадження електронних технологій у виборчий процес.

Принцип загальності виборчого права є фундаментальною гарантією демократії, що передбачає право кожного громадянина брати участь у виборах. У політичній науці загальність розглядається як інституційне втілення концепції народного суверенітету. Обмеження загальності знижує рівень політичної інклюзії та підриває легітимність політичної системи [14].

Запровадження електронного голосування формує новий спектр викликів, які можуть фактично підривати принцип загальності. Як зазначає П. Норріс, “цифрова трансформація виборів не є нейтральною, оскільки вона здатна відтворювати і навіть посилювати існуючі соціальні нерівності” [15, р. 54]. Якщо у XX столітті загальність обмежували юридичні цензи, то у XXI столітті з'явилися технологічні, інфраструктурні та інформаційні бар'єри.

Ідентифікаційні та автентифікаційні бар'єри створюють перешкоди для людей без належних документів або цифрових навичок. Електронне голосування вимагає безпечної автентифікації через електронний підпис, біометрію чи токени. У Норвегії відмовилися від національного e-voting через низьку довіру до ідентифікаційних процедур попри технічний успіх – 36.4% участі в пілотних муніципалітетах [16, с.13].

Принцип рівності виборчого права, відображений у формулі “one person – one vote” та визначений ст. 25 Міжнародного пакту про громадянські і політичні права, є фундаментом демократичної легітимності виборів [17].

Політологічна практика свідчить, що рівність виборчого права не повинна зводитися виключно до арифметичної рівності голосів. А. Лейпхарт наголошує, що виборча формула (мажоритарна чи пропорційна) суттєво впливає на визначення політичної рівності: пропорційні системи краще репрезентують соціальний плюралізм, забезпечуючи меншині шанс на представництво (18, р. 159).

У цифрову епоху забезпечення виборчої рівності стикається з новими викликами. Автоматизоване формування округів із використанням відкритих алгоритмів розглядається як протидія gerrymandering [19], однак виникає феномен

e-gerrymandering, коли цифрові карти формуються з урахуванням поведінкових даних виборців, що ускладнює юридичний контроль.

Особливу загрозу становить цифровий розрив, який навіть посилює соціально-економічні нерівності. Емпіричні дані Rutgers University [20, с.16] підтверджують, що понад 7,5 млн виборців з інвалідністю у США не мають доступу до інтернету, що системно обмежує їхню участь у цифрових виборах. в зоні ризику знаходяться також сільські мешканці та громадяни з низьким рівнем доходів, які залишаються некомпетентними у використанні електронних сервісів голосування, що може призводити до фактичного “цифрового позбавлення їх виборчих прав” [21; 22].

Додатковими бар’єрами виступають географічні відмінності, мовні бар’єри, соціальний статус населення. Зокрема, за прикладом США чисельність виборців із обмеженим знанням англійської мови (LEP) зросла на 80 % між 1990 та 2010 роками, сягнувши 25,2 млн осіб. Такі виборці зіткнулися зі складнощами у розумінні інструкцій для електронного голосування та доступі до виборчої інформації. Дослідження показують, що низька грамотність та недостатнє володіння мовою призводять до аполітичності [23, с. 18].

Міжнародний досвід показує неоднозначність впливу цифровізації на виборчу рівність. У Швейцарії e-voting сприяло мобілізації частини пасивних виборців, але його вплив на рівність участі залишився змішаним [24]. Натомість в Естонії, де інтернет-голосування використовується з 2005 року, цифровий розрив фактично зник як фактор, що визначає участь [25].

Окремої уваги заслуговує взаємозв’язок рівності виборчого права та кібербезпеки. Дослідження показують, що навіть повідомлення про кібератаки можуть знижувати довіру виборців до систем електронного голосування, причому рівень довіри варіює залежно від віку, політичних уподобань і досвіду використання технологій [26].

Таким чином, у цифрову епоху принцип рівності виборчого права потребує комплексного підходу, що враховує не лише юридичні стандарти, але й технологічні, соціальні, мовні та психологічні аспекти виборчої участі.

Принцип прямого виборчого права у “Кодексі доброї практики у виборчих питаннях”, затвердженому Венеційською комісією, передбачає безпосередню участь виборця у голосуванні.

У цифрову епоху принцип прямого голосування змінюється від фізичної присутності до необхідності участі у технологічній ланці “виборець – бюлетень – підрахунок”. На відміну від класичних моделей XIX ст., де пряма участь протиставляється системам електоральних посередників, сучасні е-процедури передбачають складну ІТ-інфраструктуру, у якій програмний код, мережеві протоколи та криптогра-

фічні алгоритми виступають “цифровим посередником” між виборцем і фінальним результатом [27].

Експертна місія Carter Center задокументувала, що брак публічної довіри та можливість “проксі-голосування” стали вагомими підставами для згортання інтернет-голосування у Норвегії після парламентських виборів 2013 року [28]. Саме тому, за п’ятнадцять виборчих кампаній (2005–2023) в Естонії поступово запровадили модуль Individual Verifiability, що дозволяє виборцеві перевірити свій голос.

Цей приклад показує, що без контрольованого, безпечного середовища навіть досконала криптографія не в змозі гарантувати реалізації принципу прямого виборчого права.

Федеральне відомство безпеки інформації Німеччини (BSI) запропонувало три обов’язкові критерії для підтримки прямого виборчого права під час онлайн-виборів: cast-as-intended, recorded-as-cast, публічний доказ tallied-as-recorded. Відсутність будь-якого з елементів ставить під загрозу принцип прямого виборчого права [29, с. 32].

Принцип таємності голосування є фундаментом демократії та покликаний гарантувати свободу волевиявлення виборців без зовнішнього тиску чи залякування. Таємність та приватність виборів забезпечують від примусу та є ключовими для цілісності виборчого процесу.

Аналіз міжнародного досвіду, академічних досліджень та експертних оцінок виявляє, що сучасні технології не можуть гарантувати той самий рівень захисту таємності голосування, який забезпечують традиційні паперові бюлетені у контрольованому середовищі дільниць. Криптографічні системи голосування обіцяють математичну точність у захисті таємності голосування, але створюють нові фундаментальні проблеми. Наприклад, блокчейн-технології представляють найбільш очевидний приклад конфлікту між прозорістю та приватністю.

Отже, кібербезпекові загрози проти цифрового голосування, включаючи весь спектр від локальних атак до складних операцій національних держав.

Поточний стан криптографічних підходів у електоральному процесі залишає все ще не вирішеним парадокс “приватність проти верифікованості”. Системи повинні надавати виборцям докази того, що їхні голоси були захищені (для верифікованості), одночасно запобігаючи можливості довести іншим, як вони голосували (для приватності).

“Керівні принципи щодо виборів” затверджені Венеційською комісією визначають свободу волевиявлення як вибір, що має здійснюватися без примусу та тиску, а також у відкритій, конкурентній атмосфері.

П. Норріс аналізуючи принцип свободи волевиявлення, акцентує увагу на принципі інформаційної рівноваги: вибір вільний тоді, коли виборець має доступ до конкурентних наративів і джерел [12, р. 147].

В умовах сьогодення технологічні тенденції радикально змінюють контекст, у якому реалізовується принцип свободи волевиявлення. Це пов'язано із поширенням у соціальних мережах бот-кампаній, мікротаргетингу та маніпулятивного контенту (deepfakes), які формально не порушують закон, але деформують інформаційний ринок.

Міжнародні спостережні місії (ОБСЄ/БДІПЛ, Венеційська комісія) фіксують загрози свободі волевиявлення: 1) системна дезінформація та цільовий мікротаргетинг; 2) генерований ШІ маніпулятивний контент (deepfakes); 3) кібертиск і онлайн-наси́лство, що підривають здатність виборця формувати власну позицію [30, с. 1–4; 31, 18–22; 32, с. 4].

Іспанська дослідниця електронного врядування докторка Джуді Баррат-і-Естеве підкреслює, що «онлайн-голосування нівелює фізичний бар'єр кабінки (для голосування), ускладнюючи виявлення домашнього тиску з боку роботодавців, родичів чи опікунів» [33, с. 17]. Для вразливих груп населення це може означати фактичне позбавлення свободи вибору.

Отже, виклик digital divide, багатогранний та з розвитком технологій набуває нових форм, які нині трансформувалися у політичний розрив між тими, хто здатен критично осмислювати цифровий контент, і тими, хто потрапляє у пастку маніпуляції.

Висновки та перспективи подальших розвідок у цьому напрямі. У процесі дослідження було доведено, що цифровізація виборчих процедур не скасовує класичні принципи загальності, рівності, прямого виборчого права, таємності та свободи волевиявлення, але переводить їх у площину комплексних соціотехнічних вимог, вимагаючи адаптації їх до політичних прав громадян. Вибори слід розуміти як складну систему на перетині права та політичної науки; відтак оцінка легітимності результатів у цифрову добу залежить не лише від норм, а й від технологічних і комунікаційних умов їх реалізації. Цифрова трансформація не лише відкриває нові можливості для підвищення доступності та ефективності виборів, але й породжує якісно нові виклики, які загрожують сутності демократичних стандартів.

Подальші дослідження мають зосередитися на пошуку оптимального балансу між технологічною інновацією та збереженням демократичних цінностей, враховуючи, що майбутнє демократії залежатиме від здатності адаптувати класичні принципи до нових технологічних реалій без втрати їх сутнісного змісту.

ЛІТЕРАТУРА:

1. Almond, G. A., & Verba, S. (1963). *The civic culture: Political attitudes and democracy in five nations*. Princeton University Press, 574 pp.
2. Dahl, R. A. (1989). *Democracy and its critics*. Yale University Press.

3. Heywood, A. (2013). *Politics* (4th ed.). Palgrave Macmillan.
4. Joseph A. Schumpeter, *Capitalism, Socialism and Democracy*. New York: Harper & Row, 1942, 381 pp.
5. Uhlaner, Carole. (2012). *Potentiality and Representation: The Link between Descriptive Representation and Participation in the United States*. *Politics & Gender*. URL: DOI: 8. 10.1017/S1743923X12000566.
6. Huntington, S. P. (1991). *The third wave: Democratization in the late twentieth century*. University of Oklahoma Press.
7. Kertzer, D. I. (1988). *Ritual, politics, and power*. Yale University Press.
8. Easton, D. (1953). *The Political System: An Inquiry into the State of Political Science*. New York: Alfred A. Knopf.
9. Habermas, J. (1991). *The Structural Transformation of the Public Sphere: An Inquiry into a Category of Bourgeois Society*. Cambridge, MA: MIT Press.
10. Almond, G. A. (1960). «Introduction: A Functional Approach to Comparative Politics» // *The Politics of the Developing Areas*, ed. G. A. Almond & J. S. Coleman. Princeton: Princeton University Press.
11. Beetham, D. (2013). *The legitimation of power* (2nd ed.). Palgrave Macmillan.
12. Norris, Pippa. *Electoral Engineering: Voting Rules and Political Behavior* (Cambridge University Press, 2004).
13. Venice Commission. (2002). *Code of good practice in electoral matters* (CDL-AD(2002)023rev). Council of Europe. «Vybory ta Demokratiya» («Elections and Democracy»), 2006, No. 4(10). URL: [https://www.venice.coe.int/webforms/documents/default.aspx?pdffile=CDL-AD\(2002\)023rev2-cor-ukr](https://www.venice.coe.int/webforms/documents/default.aspx?pdffile=CDL-AD(2002)023rev2-cor-ukr)
14. Dahl, R. A. (1971). *Polyarchy: Participation and opposition*. Yale University Press.
15. Norris, P., & Grömping, M. (2019). *Electoral integrity worldwide*. Electoral Integrity Project.
16. OSCE/ODIHR. (2014). *Norway parliamentary elections 2013: Election assessment mission final report*. OSCE/ODIHR.
17. *International Covenant on Civil and Political Rights*. (1966). United Nations Treaty Series, 999, 171.
18. Lijphart, A. (2012). *Patterns of democracy: Government forms and performance in thirty-six countries* (2nd ed.). Yale University Press.
19. Alvarez, R. M., & Hall, T. E. (2008). *Electronic elections: The perils and promises of digital democracy*. Princeton University Press.
20. Schur, L., Kruse, D., & Ameri, M. (2022). *Disability, voter turnout, and voting difficulties in the 2020 elections*. Rutgers University School of Management and Labor Relations.
21. Bélanger, F., & Carter, L. (2010). *The digital divide and e-government services*. *Information Systems Journal*, 20(4), S. 343–364.
22. Helbig, N., Gil-García, J. R., & Ferro, E. (2009). *Understanding the complexity of electronic government: Implications from the digital divide literature*. *Government Information Quarterly*, 26(1), S. 89–97.
23. National Center for Education Statistics. (2003). *National assessment of adult literacy*. U.S. Department

of Education. URL: <https://nces.ed.gov/naal/pdf/2007464.pdf>

24. Germann, M., & Serdült, U. (2017). Internet voting and turnout: Evidence from Switzerland. *Electoral Studies*, 47, S. 1–12.

25. Ehin, P., Solvak, M., Willemson, J., & Vinkel, P. (2021). Internet voting in Estonia 2005–2019: Evidence from eleven elections. *Government Information Quarterly*. URL: <https://doi.org/10.1016/j.giq.2022.101718>

26. Pew Research Center. (2022). Americans' views of government: Low trust, but some positive performance ratings. Pew Research Center. URL: <https://www.pewresearch.org/politics/2020/09/14/americans-views-of-government-low-trust-but-some-positive-performance-ratings/>

27. Mitrou, Lilian & Gritzalis, Dimitris & Katsikas, Sokratis & Quirchmayr, Gerald. (2003). Electronic Voting: Constitutional and Legal Requirements, and Their Technical Implications. URL: https://www.researchgate.net/publication/226590438_Electronic_Voting_Constitutional_and_Legal_Requirements_and_Their_Technical_Implications

28. Carter Center. (2014). Internet voting pilot: Norway's 2013 parliamentary elections. Carter Center Report. URL: https://www.regjeringen.no/globalassets/upload/krd/kampanjer/valgportal/valgobservatorer/2013/rapport_cartersenteret2013.pdf

29. Bundesamt für Sicherheit in der Informationstechnik (BSI). (2024). CC Protection Profile for E-Voting Systems for Non-Political Elections (BSI-CC-PP-0121-2024). BSI. URL: https://commoncriteriaportal.org/nfs/ccpfiles/files/ppfiles/pp0121b_pdf.pdf

30. OSCE/ODIHR. (2025, April 11). United States of America: General Elections, 5 November 2024 – Final Report. URL: <https://www.osce.org/odihr/elections/usa/588772>

31. OSCE/ODIHR. (2024, December 20). Georgia: Parliamentary Elections, 26 October 2024 – Final Report (paras. X & XIX). URL: <https://www.osce.org/odihr/elections/georgia/584029>

32. Venice Commission. (2024, December 10). Interpretative Declaration of the Code of Good Practice in Electoral Matters as concerns Digital Technologies and Artificial Intelligence (CDL-AD(2024)044) URL: <https://www.venice.coe.int/webforms/documents/?pdf=CDL-AD%282024%29044-e>

33. Barrat i Esteve, J., Goldsmith, B., & Turner, J. (2012). International experience with e-voting. International Foundation for Electoral Systems. URL: <https://kudos.dfo.no/documents/9657/files/9554.pdf>

REFERENCES:

1. Almond, G. A., & Verba, S. (1963). *The civic culture: Political attitudes and democracy in five nations*. Princeton University Press, 574 pp.

2. Dahl, R. A. (1989). *Democracy and its critics*. Yale University Press.

3. Heywood, A. (2013). *Politics* (4th ed.). Palgrave Macmillan.

4. Joseph A. Schumpeter, *Capitalism, Socialism and Democracy*. New York: Harper & Row, 1942, 381 pp.

5. Uhlaner, Carole. (2012). *Potentiality and Representation: The Link between Descriptive Representation and Participation in the United States*. Politics & Gender. URL: DOI: 8. 10.1017/S1743923X12000566.

6. Huntington, S. P. (1991). *The third wave: Democratization in the late twentieth century*. University of Oklahoma Press.

7. Kertzer, D. I. (1988). *Ritual, politics, and power*. Yale University Press.

8. Easton, D. (1953). *The Political System: An Inquiry into the State of Political Science*. New York: Alfred A. Knopf.

9. Habermas, J. (1991). *The Structural Transformation of the Public Sphere: An Inquiry into a Category of Bourgeois Society*. Cambridge, MA: MIT Press.

10. Almond, G. A. (1960). «Introduction: A Functional Approach to Comparative Politics» // *The Politics of the Developing Areas*, ed. G. A. Almond & J. S. Coleman. Princeton: Princeton University Press.

11. Beetham, D. (2013). *The legitimization of power* (2nd ed.). Palgrave Macmillan.

12. Norris, Pippa. *Electoral Engineering: Voting Rules and Political Behavior* (Cambridge University Press, 2004)

13. Venice Commission. (2002). *Code of good practice in electoral matters* (CDL-AD(2002)023rev). Council of Europe. «Vybory ta Demokratiya» ("Elections and Democracy"), 2006, No. 4(10). URL: [https://www.venice.coe.int/webforms/documents/default.aspx?pdffile=CDL-AD\(2002\)023rev2-cor-ukr](https://www.venice.coe.int/webforms/documents/default.aspx?pdffile=CDL-AD(2002)023rev2-cor-ukr)

14. Dahl, R. A. (1971). *Polyarchy: Participation and opposition*. Yale University Press.

15. Norris, P., & Grömping, M. (2019). *Electoral integrity worldwide*. Electoral Integrity Project.

16. OSCE/ODIHR. (2014). *Norway parliamentary elections 2013: Election assessment mission final report*. OSCE/ODIHR.

17. *International Covenant on Civil and Political Rights*. (1966). United Nations Treaty Series, 999, 171.

18. Lijphart, A. (2012). *Patterns of democracy: Government forms and performance in thirty-six countries* (2nd ed.). Yale University Press.

19. Alvarez, R. M., & Hall, T. E. (2008). *Electronic elections: The perils and promises of digital democracy*. Princeton University Press.

20. Schur, L., Kruse, D., & Ameri, M. (2022). *Disability, voter turnout, and voting difficulties in the 2020 elections*. Rutgers University School of Management and Labor Relations.

21. Bélanger, F., & Carter, L. (2010). The digital divide and e-government services. *Information Systems Journal*, 20(4), S. 343–364.

22. Helbig, N., Gil-García, J. R., & Ferro, E. (2009). Understanding the complexity of electronic government: Implications from the digital divide literature. *Government Information Quarterly*, 26(1), S. 89–97.

23. National Center for Education Statistics. (2003). *National assessment of adult literacy*. U.S. Department of Education. URL: <https://nces.ed.gov/naal/pdf/2007464.pdf>

24. Germann, M., & Serdült, U. (2017). Internet voting and turnout: Evidence from Switzerland. *Electoral Studies*, 47, S.1–12.
25. Ehin, P., Solvak, M., Willemson, J., & Vinkel, P. (2021). Internet voting in Estonia 2005–2019: Evidence from eleven elections. *Government Information Quarterly*. URL: <https://doi.org/10.1016/j.giq.2022.101718>
26. Pew Research Center. (2022). Americans' views of government: Low trust, but some positive performance ratings. Pew Research Center. URL: <https://www.pewresearch.org/politics/2020/09/14/americans-views-of-government-low-trust-but-some-positive-performance-ratings/>
27. Mitrou, Lilian & Gritzalis, Dimitris & Katsikas, Sokratis & Quirchmayr, Gerald. (2003). Electronic Voting: Constitutional and Legal Requirements, and Their Technical Implications. URL: https://www.researchgate.net/publication/226590438_Electronic_Voting_Constitutional_and_Legal_Requirements_and_Their_Technical_Implications
28. Carter Center. (2014). Internet voting pilot: Norway's 2013 parliamentary elections. Carter Center Report. URL: https://www.regjeringen.no/globalassets/upload/krd/kampanjer/valgportal/valgobservatorer/2013/rapport_cartersenteret2013.pdf
29. Bundesamt für Sicherheit in der Informationstechnik (BSI). (2024). CC Protection Profile for E-Voting Systems for Non-Political Elections (BSI-CC-PP-0121-2024). BSI. URL: https://commoncriteriaportal.org/nfs/ccpfiles/files/ppfiles/pp0121b_pdf.pdf
30. OSCE/ODIHR. (2025, April 11). United States of America: General Elections, 5 November 2024 – Final Report. URL: <https://www.osce.org/odihr/elections/usa/588772>
31. OSCE/ODIHR. (2024, December 20). Georgia: Parliamentary Elections, 26 October 2024 – Final Report (paras. X & XIX). URL: <https://www.osce.org/odihr/elections/georgia/584029>
32. Venice Commission. (2024, December 10). Interpretative Declaration of the Code of Good Practice in Electoral Matters as concerns Digital Technologies and Artificial Intelligence (CDL-AD(2024)044) URL: <https://www.venice.coe.int/webforms/documents/?pdf=CDL-AD%282024%29044-e>
33. Barrat i Esteve, J., Goldsmith, B., & Turner, J. (2012). International experience with e-voting. International Foundation for Electoral Systems. URL: <https://kudos.dfo.no/documents/9657/files/9554.pdf>

Electoral principles in the context of digitalization of democratic procedures: a political science analysis

Sikora Ihor Ivanovych

Postgraduate Student at the Department of Political Science and Philosophy
Kamianets-Podilskyi Ivan Ohienko National University
Ohienka str., 61, Kamianets-Podilskyi, Khmelnytskyi region, Ukraine
ORCID: 0009-0006-0295-5275

Vinnichuk Olha Vasylivna
PhD in Political Sciences, Associate Professor,
Head of the Department of Political Science and Philosophy
Kamianets-Podilskyi Ivan Ohienko National University
Ohienka str., 61, Kamianets-Podilskyi, Khmelnytskyi region, Ukraine
ORCID: 0000-0002-8758-5798

The relevance of the study is driven by the global trend of digitalization of socio-political processes, which is fundamentally changing traditional electoral procedures. The introduction of e-voting technologies and other digital tools challenges the established mechanisms for ensuring the fundamental principles of suffrage, creating both new opportunities for democratization and significant risks to the legitimacy of elections. This requires a thorough political science analysis of the transformation of the principles of universality, equality, direct suffrage, secret ballot, and free voting in the new technological reality.

The purpose of the article is to conduct a comprehensive political science analysis of the impact of digitalization on the implementation and substance of the classic principles of suffrage.

The following methods were used to achieve this purpose: a systemic approach to analyze the electoral process as an integral, transforming system; a comparative analysis to contrast traditional and electronic voting models; a content analysis of international standards and reports from monitoring missions (OSCE/ODIHR, The Carter Center); and an institutional method to study changes in the legal norms governing elections.

Results. The study has shown that digitalization has a mixed impact on electoral principles. On one hand, it promotes the principle of universality by engaging citizens with disabilities and those residing abroad. On the other hand, it creates a risk of a "digital divide," which violates the principle of equality. The principle of direct suffrage is challenged by the potential for third-party interference in the online voting process. The principle of secrecy faces the greatest threats, as ensuring anonymity and data protection in a digital environment is a complex technical task. Meanwhile, the principle of free suffrage is confronted with new forms of pressure and manipulation through cyberattacks and disinformation campaigns. It is concluded that the successful integration of digital technologies requires the development of new legal and technical standards capable of adapting classic electoral principles to modern conditions.

Key words: electoral principles, digitalization of elections, electronic voting, election cybersecurity, international electoral standards, electoral law.

Дата першого надходження рукопису до видання: 18.10.2025
Дата прийнятого до друку рукопису після рецензування: 13.11.2025
Дата публікації: 15.12.2025